

אמנות מודרנית, או לחיות עם מספר

לחיות עם מספר הזכיר לה את אחד הרומנים האהובים עליה, ספרו של ג'רי ווייל "חיים עם כוכב". וכמובן, זה הזכיר לה את דודה, את זה שמת. גם הוא חי עם מספר, מספר כחול, מקועקע בזרועו. קעקוע בחינם, הוא אהב לצעוק, ותוצרת גרמניה, לא פחות ולא יותר! היא אהבה את דודה, האח של אמה. הוא צפצף על הכל, הוא היה שונה, הוא לא התחתן מעולם; במובנים רבים הוא דמה לה, או שהיא דמתה לו, או דמתה לו יותר מאשר להוריה, שכיבדו יותר מכל דבר אחר מוסכמות וביטחון, ולו רק למענה.

שוב היה לילה, היא סקרה שוב את החלטותיה, אך לא בלהט הרגיל. לפני כן, היא הלכה לעוד פתיחת תערוכה, קנתה עוד ציור, דיוקן עצמי קטן של האמן, שנפטר לא מזמן. לפני שקנתה אותו, היא עמדה והתבוננה אל תוך עיניו הקטנות של הצייר, שעכשיו היה מת מזה שלושה שבועות; היא התבוננה בו, והוא הסתכל בה ישר בחזרה. את חי מי אני חיה? היא שאלה אותו, ללא מילים.

מסכיבה, החבורה הרגילה של המצליחנים דיברה בהתלהבות יתר; הצייר המת נשכה, בעוד דיוקנו תלוי על הקיר, והיא הצטערה על שהוא נעדר מן הפתיחה שלו עצמו. הוא נראה מלא-עוז, בשנות החמישים או השישים שלו, קשה היה לדעת לְבִטָח, והיא ניסתה לדמיין מה הרגיש כשהפּיח חיים בעיניים הקטנות הכהות שהסתכלו בו ישר בחזרה כשהוא צייר אותן. אילו היא היתה מנסה זאת - זה היה עושה לה סחרחורת, אבל היא, הרי, לא היתה ציירת.

היא ניגשה אל בעלת הגלריה, ברונטית נמרצת בשנות הארבעים או החמישים שלה, קשה היה לדעת לבטח, די גבוהה על עקבי הסטילטו החדים שלה, שאפשר היה בעת חירום להשתמש בהם ככלי-דקירה, ואמרה "אני רוצה את זה", כשהיא מצביעה על ציור הדיוקן הקטן.

אחר כך, כשהרגישה קצת בגילופין ומין רצון להִתְמַרְד, היא נכנסה אל אחד התאים בשירותי הנשים, הניחה את כוס היין על הרצפה והדליקה סיגריה. שאיפה ארוכה. הזמזום הנפלא הזה פָּרָאש. הצייר, חשבה, מזכיר לה את דודה, ומעתה שלושתם יחיו יחדיו, בשקט, הרחק מן הרעש, הרחק מן ההמון. די עם פתיחות של גלריות, היא החליטה. די עם ציורים, די עם העמדות-הפנים, די עם -

"מישהו מעשן כאן, מי מעשן?" קולה הקשה של בעלת הגלריה פרץ אל תוך הרהוריה הנעימים.

"זאת אני, וְהָ", ורה אמרה בקול קטן.

"לא מעניין אותי מי את." הפסקה. "איזה וְהָ? אני מכירה אותך?" ריכוך בצליל הקול.

"כן, וְהָ. קניתי רק עכשיו את הדיוקן העצמי... מתחננת, מעמידה פנים של ענווה-כביכול.

"אה, כן. את הרי יודעת שאסור לעשן. תקנות ביטחון. אנחנו חייבים להיזהר."

"אני יודעת, אני באמת מצטערת, אני בלאו הכי מפסיקה לעשן." היא התכופפה והרימה את כוס היין מן הרצפה. היא היתה עדיין קצת מטושטשת, אולי מבוישת, והכוס איכשהו החליקה מבין אצבעותיה - קול הנפץ היה עמום, ומיד רסיסים אדמדמים הבהיקו על רצפת הלינוליאום השחורה-לבנה, עבודת אמנות מסוג חדש, מין קליידוסקופ שרק היא יכלה להתפעל ממנו.

"את בסדר שם?" נקישות עקבי הסטילטו.

"כן, כן, אני כבר יוצאת." היא המתינה כמה רגעים, יצאה מן התא בצעדים קטנים, מהססים; כמה טוב שבעלת הגלריה כבר לא היתה שם. היא לקחה את קופסת הטישור אל תוך התא, נעלה את הדלת וכרעה על ברכיה. בְּאִסְקִיאָט, נזכרה, מת כשהוא כורע על ברכיו, אך

בכל פעם שקנתה ציור חדש היא היתה קצת שתויה. זה נתן לה הרגשה טובה, לגשת אל הצייר בפתיחת תערוכה בגלריה, להצביע על ציור ולומר, אני רוצה את הציור הזה. מילא אותה הרגשת-חשיבות, אבל, כך אמרה לעצמה, לא בְּאִוֶּפֶן הַמֵּתְנַשֵּׂא, הלעתי-מגעיל, שֶׁאֵלֶּה שהם באמת חשובים - מגמדים בו את האחרים.

היא אמרה את המשפט הזה פעמיים בחצי השנה החולפת. בפעם הראשונה כשקנתה ציור גדול לְמַדִּי של פרחי בר אקוטיים, מאיימים מעט; בְּשֵׁנִיָּה, כשקנתה ציור בגודל בינוני ועליו מצוירים כיסאות-נוח בסגנון ישן על חוף הריביירה האיטלקית. לְכִיסָאוֹת הַיּוֹ פָּסִים סגולים וצהובים, ולא כמו הפרחים המאיימים - הם נראו עליזים, אפילו שובבים, ולכן ניגשה לְאִמֵּן והצביעה ואמרה את המשפט שלה. שתי הקניות החדשות האלה היו תלויות עכשיו על הקירות בביתה. הפרחים בחדר השינה, הכיסאות בחדר האורחים, ובכל לילה, לפני שנרדמה, היא הסתכלה בפרחים, ובכל בוקר, כשהתיישבה אל שולחן העבודה שלה, הסתכלה בְּכִיסָאוֹת. לפעמים הופיעו הפרחים בחלומותיה, אך מעולם לא - לא עד כה - כיסאות-הנוח על החוף.

בשני ביקוריה בגלריות היא החזיקה כוס יין בידה, הכוס השנייה או השלישית, ובמוחה תמונה של סיגריה בוערת, שלא יכלה לעשן מאז נכנסו לתוקף חוקי האיסור על עישון. זה עתה יצא לאור הרומן הראשון שכתבה, נפלה בחלקה ירושה קטנה - דודה, האחרון מבני משפחתה, מת באביב - ובמובן מסוים, היא הרגישה שמתחיל ללכת לה. "בזמן האחרון דברים קורים לי", היתה אומרת לחברים, כשהיא מושכת בכתפיה, בשוויון נפש כביכול. בבית, לְבִדָּה, היא ראתה את עצמה כמישהי שחיה עם מְסַפֵּר, מספר המְדַרְגֵּג של Amazon.com, מספר שאמר לה אם ספרה היה בְּתַחֲתִית, או, ביום מוצלח, מכר כמה עותקים.

בכל לילה, לפני שנרדמה, היא החליטה לא להסתכל יותר בטבלאות האלה, ולא לעלות על המשקל הדיגיטלי על רצפת חדר האמבטיה, אך בכל בוקר, בתולה-מחדש, מין טְבוּלָה רָפָה, היא שבה ובדקה בנאמנות את משקלה ואת מצב סְפֵרָה; היא היתה חלשה, והיא קיבלה זאת כעובדה שאינה ניתנת לתיקון, באותו רגע שעלתה על המשקל, או שהקישוה על Amazon.com. כשהגיע הלילה, היא שוב היתה חזקה, אפילו נחושה: היא תהיה טובה, אולי אפילו תפסיק לעשן. היא תהיה נדיבה יותר, סבלנית יותר. אולי אולי היא תפסיק להתרוצץ, תפסיק לדאוג, היא תיכנס לְמִיטָה עם הגבר הראשון שיציע לה, כן, היא תתחיל לכתוב רומן חדש.

טוב, שיהיה, היא חשבה. זה רק מספר. הרומן שכתבה הוא רק רומן, אחד מרבים. כל האנשים האלה, האצים-רצים וחולפים על פניה - לא חיים עם מספר. הם חיים בשמחה, כך נרמה, בלייל הסתיו היפה הזה. אפשר היה להרגיש איזה שינוי באוויר, אפילו היא יכלה לחוש בו. הצייר מת, הדוד שלה מת, אבל היא חיה. עוד מעט יהיה הדיוקן העצמי תלוי על הקיר שלה, והיא תתחיל חיים חדשים. היא תפסיק לברוק את מספר-הדירוג, היא לא תעלה שוב על המשקל, ואולי, אולי, היא תגמור כבר עם העישון הזה אחת ולתמיד.

מאנגלית: רחל חלפי
תודה לסופרת על הבהרותיה.

היא, היא עצמה, למרות הכל, עדיין חיה באשליות, נאחזת בהן - שטות מוחלטת, ובכל זאת הכרח. כשגמרה לנגב את הרצפה, התרוממה מכריעתה והתגנבה החוצה, כפושע נמלט. עדיין היה מוקדם, רק שמונה בערב, ונהר-אדם רוחש זרם משני צידה. היא שמרה על שיווי משקל ועל צעד יציב - אבל בפנים, בתוך הראש שלה, הכל היה משובש. היה לה תירוץ, כמוכח: מספר הדירוג באמזון טיפס בזמן האחרון, והגיע ל-300,000 והיא לא ידעה כיצד להוריד אותו, כיצד לשמר את הספר שלה חי בתודעת ציבור הקוראים.

יוסי זרעאלי

חמישה חלומות על תיאטרון

ראי

אני יושב בחדר ההלבשה אחרי איזו הצגה, מתבונן בראי, ומעוצמת ההתבוננות פני מתהפכים ואני רואה את עצמי מאחור, מתרחק אל עומק הראי, נבלע בתוך החשכה. אני צועק בכל כוחי "עצור", אבל מי שמסתובב אלי זה מישוהו אחר, מישוהו שזממתי להרוג או שאולי, מי יודע, כבר הוצאתי את זממי אל הפועל. זה מחזה, אני אומר לעצמי בתוך החלום, כן, יש מחזה כזה, אבל כל מה שאני זוכר זה רק את השורה המפורסמת "דמותך בראי נפרדת ממך, ומתוך החושך שלתוכו היא נמוגה היא שבה אליך, לא מזוהה, וזה אתה".

קורבן

אני משחק במחזה מאוד חשוב, טרגדיה יוונית או משהו, תפקיד של מלך, מלך שצריך להעלות אותו לקורבן. יש תחלוכה במין שדה ומובילים אותי עם זר פרחים על הראש, והשיער שלי צבוע זהב, וגם כל הגוף, וסוף סוף כולם אוהבים אותי. אנחנו מגיעים לאיזו חורבה באמצע ההרים, תיאטרון או משהו, ששם כנראה זה יתבצע. אבל אין שום סכין, או עצים בשביל האש. וככל שמתקרב רגע הקרבת הקורבן האווירה משתפרת, יש באוויר מין מחילה ומישוהו לוחש שאני מאוד מוכשר, ועוד מעט אני אהיה עוד יותר מוכשר. ואז כולם נעלמים. אני צריך להתחיל באפילו, אבל הטקסט עדיין לא נכתב. מחוסר ברירה אני משחק את המלך ליר כשהוא מתפלל "שמע ישראל", הא הא... אבל אף אחד בקהל לא צוחק, כי אין קהל, התיאטרון ריק, ולפי הצמחייה בין המושבים, הוא כך כבר הרבה שנים. ובכל השנים האלה איש לא יודע מה עובר עלי לבר על הבמה או על הדמות שאני משחק ושאיין לי מושג מי היא.

אנדרטה

יש איזו הצגה חגיגית, בכורה או משהו, שאני משחק בה תפקיד של אנדרטה, אנדרטה בדמותי ובצלמי. טקס הסרת הלוט מבוטל משום מה והתזמורת הולכת הביתה. ואז מתחילה רעידת אדמה מאוד מאוד עדינה, ימינה ושמאלה, והמלט בין האבנים שמהן בנויה האנדרטה מתחיל ליפול ומופיעים סדקים. ימינה ושמאלה, ימינה ושמאלה, כמו נענע של אמא, אמא שמנענעת אותי, ימינה ושמאלה, ואני מתפורר לה בידים, וכל מה שנשאר לה ממני זה אבק.

פרס

נבחרתי ל'שחקן השנה', אבל בארץ אחרת. הדרך לשם רצופה תלאות, וכשאני מגיע בשארית כוחי, חבול וחבוט, כולם פורצים בצחוק. הכרוז מודיע שנפלה טעות ושתואר 'שחקן השנה' מיועד למישהו עם חורים בכפות הידיים. מיד אני מרגיע אותם ומראה להם את החורים בכפות ידי, ושהכל בסדר. אבל הצחוק שלהם, שהכרוז מנצח עליו בתנועות פראיות, מצמיח שיניים ומתקרר אלי כמו לוע של חיה מעולם התווה, חיה ענקית, ואף על פי שאני מלטף אותה 'טובה, טובה' הלוע שלה נפער ונפער ונפער.

קהל

יש איזו הצלחה ענקית וכולם אומרים שזה תפקיד חיי וקוראים לי לבמה להשתחוות פעם אחר פעם. אבל בכל פעם שאני יוצא להשתחוות הקהל הולך ומזדקן, ובכל פעם אני משתחוה בעוצמה גדולה יותר, ומשליך את הגוף קדימה ולמטה בכל הכוח, כאילו העולם כולו תלוי בעוצמת ההשתחויה, אבל בכל פעם הקהל מזדקן בהתאם, עד שבסוף, כשאני משכלל את ההשתחויה לכלל שפלות שאין שפלה ממנה, ממש קידוש השם, מה שנשאר מהקהל זה רק שלדים מכוסים בקורי עכביש.